

פ. סולומוניקה *

מאת

ג. רוזנברג

...סולומוניקה גילה כשרון רב. בעבודותיו הראשונות כבר נתגלה כמושלם — וכך עבודת המוסמך שלו על אחד מהאזורים הקשים ביותר — מיד נדפסה בידיעות החברה הגיאולוגית שלנו במקום מכובד.

לפעילותו קצרת הימים בתחום הלשון הגרמנית, חייבת הגיאולוגיה של האלפים הגיריים הווינאיים הכרת תודה על עניינים רבים וקיימים. היה לו "מזל של מגלה" — שהוא למעשה טביעת עין חריפה. עבודתו על הגיאולוגיה של אזור הגיר-הצורני (ר' ביבליוגרפיה מס' 5) היא אוצר של נתונים סטראטיגרפיים יסודיים מהצניפים של האלפים הקדמיים בוינה ובסביבתה. הוא שהביא הוכחות לקשרים שבין "איזור הגיר-הצורני" המעניין, בחוטם הצפוני-מזרחי של האלפים, ובין הכריכה של פראנקנר פלס, ובירר את הצדדים המשותפים שלו עם הסובטאטריקום של הרי טאטרא ועם הכריכה של אלגוי במערב, וכן טרח הרבה בבירור בעיית הכריכות.

הודות לטביעת עין שלו נתגלה, שסבך אבני-החול בשוליים החיצוניים של החוטם הצפוני-מזרחי באלפים הגיריים, שכל כך קשה לברר את טיבו, שייך לשתי תצורות. החלק האחד לתצורת הליאס של פרצוף גרסטן, שבתיאור חלקיה הגיריים כלל אותה בשם שכבות קארלסבורג, והחלק האחר לתצורת הקרטיקון — לפי מצב ידיעותינו היום לגיל שבין אפטיון וקינומן בערך.

סולומוניקה פעל על יסוד נתונים רגיונליים רחבי היקף, בסגנונו של מורו הגדול, שידו המדריכה מורגשת יפה גם בתפיסתו של סולומוניקה, בשאלת היחסים בין פליש (Flysch) ובין האלפים הגיריים: הוא דוחה בהחלטיות את השייכות של הפליש לקרטיקון של האלפים העיליים המזרחיים. דעה זו נתאשרה מאז על ידי כל הגיאולוגים של השדה גם באתר העיקרי (קשתות Weyer).

אף הוא גילה את תופעות הסרפנטין והאופיקאליציט בגבול אלפים-פליש ממערב לבוכדנקמאל. דעתו על הגראניט של בוכדנקמאל ועל מלוויו — פזר הגושים בפליש — עוררה התעניינות מרובה (ר' ביבליוגרפיה מס' 2). דעה זו חוזרת ונשנית בספרות בזמן האחרון בצורה חריפה יותר, אף על פי שלגבי הגראניט של בוכדנקמאל עוד לא נתגבשה דעה סופית.

* מתוך דברי העריכה בידיעות החברה הגיאולוגית הווינאית, כרך 45, ע' 227—228,

הרבה תצפיות חשובות כלולות בתיאורו של גבול איזור הפליש והאלפים הגיריים מן הטרייזן עד מאנק (ר') ביבליוגרפיה מס' 3).

כל גיאולוג שעובד באלפים, בפרט של וינה וסביבותיה, לא יוכל לפסוח על פעולתו של סולמוניקה.

בעיות גיאולוגיות של מפעלי סכרים

מאת

א. אבישור

האיגום של מי שטפונות בארץ מעורר בעיות הגדסיות וגיאולוגיות במיוחד לרגל המבנה הגיאולוגי המסוכן. ארץ זו לא ראתה בעבר אלא מפעלים פרימיטיביים קטנים, אשר שרידיהם נשתמרו עד היום. לפי שיעור גדלם היו בעצם בורות גדולים והמבנה שלהם עיקרו היה קיר אבנים באפיק הנחל. לכל היותר היה זה קיר בגובה 3-4 מ' או קצת למעלה מזה, ששימש לאגירת כמה אלפים מ"ק מים. והרי זה שונה בתכלית ממבנה בריכות-סכרים שהצענו להקים במקומות שונים בארץ. ואמנם ההצעה נתקלה תחילה בשלילה מוחלטת הן מצד המהנדסים והן מצד הגיאולוגים.

על סמך נסיון בארץ שבה התנאים הגיאולוגיים חמורים עוד יותר מאשר בארצנו, בארץ הקלאסית של הקארסט, יוגוסלביה, ביקשנו מאת פ. סולמוניקה חוות דעת על התנאים הגיאולוגיים להקמת סכרים בארצנו. מתוך גישה בקורתית הבין סולמוניקה שלמתכנן דרושות ידיעות פרטי המבנה הגיאולוגי, שעל פיהם יוכל להחליט על האפשרויות המהנדסיות להקמת המפעל.

בשאלת הקמת הסכר ליד עין כרם ציין סולמוניקה לטובה מתוך המקומות המוצעים את "מקום החיתוך של הנחל בתוך סידרת שכבות, מגיל הקינומן התחתון, שחלקה התחתון הן שכבות דולומיט וחלקה העליון שכבות של גיר. השכבות כמעט אופקיות, סדקים אין בהן בדרך כלל. הסדקים הנראים בשכבות התחתונות אינם ממוצא טקטוני, אלא נראים כתוצאה של התפוררות. מסקנה זו נתמכת על ידי העובדה שהשכבות העליונות אינן מורות שום סימנים של לחץ טקטוני". הסכר הוקם בקרבת המקום המוצע, שגם בו התנאים הגיאולוגיים הם כמתוארים לעיל. מפעלים אחרים שנבדקו על ידי סולמוניקה: בנחלים שגיב ועבדני, על יד עמיעד בגליל העליון, בנחל שורק על יד הר-טוב, בנחל עג'ור, בנחל חסי ובאחרים בגליל (ווקאס, חונדאג') ובנגב.

במשך הזמן נכנסו הגיאולוגים בכל הרצינות לסבך הבעיות. במיוחד ראוי לציין בדיקה גיאולוגית של נחל עמוד ע"י פרופ' פיקרד ויש סיכויים שמפעל זה יוקם בזמן הקרוב.